

Õiguskantsler

Rein Pullerits
Otepää Vallavolikogu
vald@otepaa.ee

Teie 30.09.2021 nr 1-6/2360-1

Meie 15.11.2021 nr 6-4/211751/2107901

Esmakordselt kooli mineva lapse koolitoetus

Lugupeetud volikogu esimees

Õiguskantsleril paluti hinnata, kas Otepää vald kohtleb peresid võrdselt, kui vald ei maksa puudega lapse vanemale esmakordselt kooli mineva lapse koolitoetust selle pärast, et laps ei saa puude tõttu õppida valla koolis.

Leian, et Otepää Vallavolikogu 19.04.2018 [määruse nr 7 „Sotsiaalhoolekandeline abi andmise kord“ § 12](#) järgi koheldakse lastega peresid koolitoetuse määramisel ebavõrdselt. Vallavolikogu ei ole arvestanud puudega lapse õigust toetusele juhul, kui lapsel ei ole temast olenemata asjaoludel võimalik käia vallas asuvas koolis. Selline välistus on vastuolus igaühe õigusega olla võrdselt koheldud ([põhiseaduse § 12 lg 1](#)). Kohaliku omavalitsuse ülesanne on vältida olukordi, milles koheldakse inimesi nende puudest tulenevalt ebavõrdselt ([põhiseaduse § 28 lg 4](#), [ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni art 5](#)). Kuigi toetus määratakse vanemale, toetatakse sellega vanemat ja tema last ühiselt. Seega kohtleb Otepää vald toetuse andmata jätmisel ebavõrdselt nii puudega lapse vanemat kui ka tema puudega last (vt ka [ÜRO puuetega inimeste õiguste komitee üldkommentaari nr 6 \(2018\), p 20](#)).

Palun volikogul viia määruse nr 7 § 12 kooskõlla põhiseaduse § 12 lõikega 1 ja § 28 lõikega 4.

Otepää Vallavolikogu määruse nr 7 § 12 kohaselt maksab vald esmakordselt kooli mineva lapse toetust vanemale, kelle laps läheb Otepää vallas asuvasse kooli. Lapse elukohana peab olema rahvastikuregistris märgitud Otepää vald.

Esmakordselt kooli mineva lapse toetus (koolitoetus) on kohaliku omavalitsuse vabatahtlikult makstav toetus. Kohalikul omavalitsusel on vabatahtliku ja sissetulekust mittesõltuva toetuse määramise tingimuste seadmisel lai otsustuspädevus ning põhjendatud juhtudel võib toetuse määramisel inimesi erinevalt kohelda.

Selgitasite õiguskantsleri nõunikule, et 2011. aastal kehtestatud toetuse eesmärk oli soodustada õpilaste arvu püsimist valla õppeasutustes sellisel tasemel, et valla koolid saaksid tegutseda ja areneda. Seetõttu toetab vald vanemat, kes on valinud lapsele Otepää vallas asuva kooli. Seda eesmärki võib pidada lubatavaks, kuna vald peab tagama enda territooriumil elavatele lastele põhihariduse kättesaadavuse (vt ka [põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse \(PGS\) §-d 3, 4, 6 ja 7](#)).

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Vallal on seega õigus toetuse määramisel vanemaid kohelda erinevalt: sõltuvalt sellest, kas laps on asunud õppima oma vallas asuvas koolis või teises omavalitsuses asuvas koolis, kuigi tal on õppekoht oma valla koolis.

[PGS § 27 lõike 1](#) kohaselt on õpilasel õigus õppida elukohajärgses koolis ka juhul, kui ta vajab koolis tuge. Kui õpilasele ei ole võimalik korraldada koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel kohast õpet elukohajärgses kohaliku omavalitsuse territooriumil asuvas koolis, peab õpilase elukohajärgne vald või linn koostöös teiste koolide ja kooli pidajatega tagama õpilasele hariduse omandamise võimalused ning korraldama transpordi kooli ja tagasi või hüvitama õpilase sõidukulud ([PGS § 48 lg 3](#)).

Seega on Riigikogu näinud ette ka olukordi, kus laps ei saa puude tõttu õppida elukohajärgses ega üheski teises oma valla või linna koolis ning leidnud, et sellisel juhul tuleb talle leida kool, mis asub teises omavalitsuses.

Teie hinnangul ei riku ka sel juhul toetusest ilmajäämine lapse ega vanema õigusi, kuna tegemist ei ole toetusega, mis sõltuks perekonna sissetulekust või majanduslikust olukorrast. Tõite välja, et valla elanikel on võimalik saada perekonna sissetulekust sõltuvaid toetusi (tervise-toetus, sotsiaalteenuse toetus ja toetus raske majandusliku olukorra puhul). Lisaks osutatakse vallas sotsiaalhoolekande seaduses sätestatud sotsiaalteenuseid, muu hulgas tugiisikuteenust, lapsehoiuteenust ja sotsiaaltransporditeenust.

Muude toetuste ja teenuste olemasolu ei ole seotud koolitoetuse määramise tingimustega. Muid toetusi ja teenuseid võib vaja minna nii neil, kes saavad koolitoetust, kui ka neil, kellele koolitoetust ei määrata selle tõttu, et pere on valinud lapsele teises kohalikus omavalitsuses asuva kooli. Erinev kohtlemine vabatahtliku toetuse määramisel on küll lubatud, kuid siiski ei järeldu sellest, et vanemat ja tema last võib erinevalt kohelda pelgalt lapse puude alusel, kui selleks pole ühtegi mõistlikku põhjust.

Asjassepuutuv on üksnes see, et koolitoetuse määramisel koheldakse peresid erinevalt: olenevalt sellest, kas laps saab puude tõttu valla koolis õppida. Võrreldes puudeta või puudega lapse vanemaga, kellel on lapsele võimalik valida vallas asuv kool, koheldakse toetuse andmisel erinevalt vanemat, kelle lapsele ei ole puudest tingitud erivajaduse tõttu võimalik korraldada vallas asuvas koolis koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel kohast õpet. Üksnes sel põhjusel vanema koolitoetusest ilmajätmine ei ole põhiseaduse § 12 lõikega 1 ja põhiseaduse § 28 lõikega 4 kooskõlas, kuna koolitoetuse määramata jätmisel puudub mõistlik põhjus. Erineva kohtlemise eesmärk on mõjutada vanemat valima vallas asuvat õppeasutust. Vallal ei ole võimalik toetuse määramata jätmisega mõjutada peret Otepää vallas asuva kooli kasuks otsustama, kui lapsel ei ole objektiivselt võimalik puude tõttu vallas asuvas koolis õppida.

Kohalik omavalitsus peab hoolitsema puuetega inimeste eest ([põhiseaduse § 28 lg 4](#)). See tähendab, et toetuste kehtestamisel tuleb kohalikul omavalitsusel arvestada puuetega laste ja nende vanemate õiguste ja vajadustega ning lähtuda põhimõttest, et faktiliselt erinevas olukorras olevale puudega lapsele tuleb luua teistega võrdsed tingimused. Otepää valla makstav koolitoetus aitab perel toime tulla kooli alguses tavapärasest suuremate kulutustega sõltumata pere majanduslikust olukorrast. Kui vald on näinud sellise toetuse ette kõigile vallas elavatele esmakordselt kooli minevatele oma valla koolis õppivatele lastele, peab vald toetuse andmisel järgima võrdse kohtlemise põhimõtet ja maksma toetust ka nende peredele, kellele vald ei saa lapse puude tõttu valla koolis koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel kohast õpet tagada.

Palun andke 15. detsembriks 2021 teada, kuidas olete ettepanekut järginud.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise